

ถนนพระร่วงเก่า

ถนนพระร่วงเก่านี้ เข้าใจกันว่าเป็นถนนเก่าตั้งแต่สมัย
สุโขทัยมาแล้ว เป็นถนนทิศต่อจากเมืองสุโขทัยขึ้นไปทางเหนือถึง
เมืองศรีสัชนาลัยและลง ไปทางใต้จนกระทั่งถึงเมืองกำแพงเพชร

สำหรับ ถนนพระร่วงเก่าจากเมืองสุโขทัยถึงเมืองศรี-
สัชนาลัยนั้น เริ่มต้นจากประตูเมืองด้านเหนือคือประตูศาลหลวง
กรมศิลปากรได้ทำการสำรวจถนนพระร่วงเก่าสายนี้แล้ว ผู้เขียนขอ
ถักรายงานการสำรวจ มาลงไว้ดังนี้

“ถนนจากเมืองสุโขทัยถึงเมืองศรีสัชนาลัยเป็นถนนพุน-
หินกว้าง ๔-๕ เมตร พุนหินสูง ๐.๕๐-๑.๒๐ เมตร บางตอน
ขาดหายไปโบราณสถานสองฟากทาง ๒๓ แห่ง ส่วนมากเป็นวัดร้าง
ที่สำคัญมีชื่อปรากฏคือ วัดช้างล้อม วังป่าแดง วัดโบสถ์
วัดเจดีย์เจ็ดแถว นอกนั้นเป็นวัดเล็กๆ ถนนจากประตูศาลหลวง
ถึงเมืองศรีสัชนาลัย ๕๐ กิโลเมตร โบราณสถานสองฟากทาง
เหล่านี้ถูกขุดค้นเป็นรูปพูนโดยทั่วไป”

ปัจจุบันถนนพระร่วงเก่าด้านเหนือนี้ จะมีแนวถนนที่สร้าง
ขึ้นใหม่ทับถนนพระร่วงเก่าจากประตูศาลหลวง ขึ้นไปทางเหนือ

ผ่านหมู่บ้านต่างๆ เช่น บ้านคันพวง บ้านปากคลอง บ้านวังทองแดง ไปจนถึงบ้านคลองยอ สำหรับถนนช่วงจากบ้านวังทองแดงไปบ้านคลองยอจะพบว่าเป็นถนนจากตะวันตกไปทางตะวันออก ความจริงแนวถนนน่าจะตัดตรงขึ้นตรงไปทางเหนือ ซึ่งมีผู้สำรวจพบแนวถนนที่ตัดตรงขึ้นไปก็มี ถนนพระร่วงเดิมน่าจะเป็นสายที่ตัดตรงขึ้นไปทางเหนือมากกว่า

สำหรับถนนพระร่วงเก่าจากเมืองสุโขทัยถึงเมืองกำแพงเพชรนั้น เข้าใจกันว่าเริ่มจากประตูทางทิศตะวันออก คือประตูกำแพงหักไปตามถนนจรดวิถีถ่องไม่ไกลนัก จะมีถนนแยกทางขวามือล่องไปทางใต้ ถนนสายนี้สร้างทับแนวถนนพระร่วงเดิมผ่านหมู่บ้านต่างๆ เช่น บ้านเหมืองยายอึ่ง เข้าเขตท้องที่อำเภอคีรีมาศที่บ้านนาโพธิ์ ไปจดถนนสายสุโขทัย-กำแพงเพชรใต้ที่ว่าการอำเภอคีรีมาศลงไปที่หมู่บ้านหนองกลด จากนั้นถนนสายสุโขทัย-กำแพงเพชรก็สร้างทับถนนพระร่วงเก่าไปจนถึงกำแพงเพชร เท่าที่กรมศิลปากรได้ทำการสำรวจถนนพระร่วงเก่าจากเมืองสุโขทัยถึงเมืองกำแพงเพชรนี้ ในรายงานการสำรวจได้กล่าวไว้ดังนี้

“ถนนจากเมืองสุโขทัยถึงเมืองกำแพงเพชร เป็นถนนพูนดินกว้าง ๔-๕ เมตร พูนดินสูง ๐.๕๐-๑.๐๐ เมตร บางตอนขาดหายมีโบราณสถานสองฟากทาง ๔ แห่งเป็นเมืองโบราณ ๒ แห่ง

คือ เมืองเพชรบุรี และ เมืองพาน มีโบราณสถานที่สำคัญ
คือ วัดเขาเชิง อำเภอเมือง เพชรบุรี ห่างจาก
ประตูกำแพงหักออกจากเมืองสุโขทัยเก่า ถึงประตูวัดช้าง เมือง
กำแพงเพชร ระยะทาง ๗๓ กิโลเมตร”

สำหรับเมืองโบราณและวัดสองฟากถนนพระร่วงเก่าเหล่านี้
ถ้าผู้เขียนมีโอกาสได้ออกสำรวจ คงจะมีรายละเอียดมาเล่าให้ผู้อ่าน
ฟังได้อีกมากทีเดียว

เท่าที่ผู้เขียนได้อ่านพบเรื่องราวของถนนพระร่วง ก็มี
ปรากฏอยู่ในหนังสือหลายเล่มด้วยกัน เช่นในหนังสือ “เที่ยวเมือง
พระร่วง” บทพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า-
เจ้าอยู่หัว ทรงพระราชนิพนธ์เกี่ยวกับถนนพระร่วงไว้ว่า พระเจ้า-
กมรเตจยัคศรีธรรมจักราชราช (พญาลิไท) ได้สั่งให้ทำถนน
ระหว่างสุโขทัยกับสวรรคโลกนั้นไม่ใช่ทำถนนขึ้นใหม่ เป็นแต่ให้
ซ่อมถนนเก่าของพระเจ้ารามคำแหง ผู้เป็นอัยกาให้แน่นหนาดีขึ้น
กว่าเก่า แล้วทำถนนเล็กแยกซอยเพิ่มเติมขึ้นอีกเท่านั้น ถนนพระ-
ร่วงนั้นที่จริงนับว่ายังคึกคักอยู่มาก ถ้าจะทำให้เป็นถนนดีขึ้นอีกก็ไม่
ยากอันใด ถ้าเกลี่ยดินให้ราบ กัดไม้ดอนทอและทำสะพาน ก็จะ
ใช้เป็นถนนม้าหรือรถไคเตอร์ได้สบายอย่างเอก ถนนพระร่วงนั้น
กว้าง ๖ วา จดหมายเหตุประพาสคันว่ากว้าง ๘ วา

สมเด็จพระยามหาราชูปถัมภ์ ก็ได้ทรงนิพนธ์
เกี่ยวกับถนนพระร่วงไว้เช่นกัน มีข้อความว่า พระเจ้าลือไททรง
รักษาความเจริญที่ได้มีมาแต่ครั้งพระยารามคำแหงมาทุกอย่างนอก
จากนั้นปรากฏในศิลาจารึกว่า ได้ทรงสร้างถนนหลวงตั้งแต่เมือง
ศรีสัชนาลัย ผ่านเมืองสุโขทัยไปจนถึงเมืองกำแพงเพชร ยังมี
รอยเรียกว่า ถนนพระร่วง จนทุกวันนี้

ความจริงเมืองเก่า โบราณสถานและวัดต่างๆ มีอยู่มากริม-
ถนนพระร่วงเก่า แต่ผู้เขียนยังไม่มีโอกาสออกสำรวจ ถ้ามีโอกาส
จะออกสำรavnารายละเอียดมาแล้วได้มากทีเดียว ตอนนี้ขอพาท่าน
ผู้อ่านชมวัดริมถนนพระร่วงเก่าบางวัด